

Міямото Мусасі

КНИГА П'ЯТИ КІЛЕЦЬ

Посібник із стратегії для тих, хто практикує бойові мистецтва

ПРО АВТОРА І ПРО КНИГУ П'ЯТИ КІЛЕЦЬ

«Книга п'яти кілець» займає перші місця у багатьох бібліографіях з фехтувального мистецтва і є унікальним підручником зі стратегії, оскільки принципи, викладені в ній, належать водночас як до окремого поєдинку, так і до поєдинків армій. Мусасі стверджує, що це — «посібник для тих, хто хоче вивчати стратегію», сенс якого читач може осягнути не зразу. Від того, наскільки уважно людина вивчає наведені в книжці принципи, залежить те, як добре вона пізнає їх для себе. Певним чином, цю книгу можна вважати авторським заповітом, відмичкою до розуміння його неймовірних перемог.

Маючи двадцять вісім років, Мусасі вже здобув славу непереможного самурая, проте він не спочив на лаврах в одному місці й у власноруч відкритій школі. Навпаки, він ще дужче заглибився у вивчення Шляху меча й перейшов від

удосконалення техніки до осягнення духу. Навіть наприкінці свого життя він відмовився від комфорту, який запропонував йому володар Хосокава й прожив два роки у печері, далеко від людей, де займався спогляданням. Можемо вважати, що внаслідок цього Мусасі з чоловіка жорстокого і впертого перетворився на скромного й чесного.

Мусасі писав: «Якщо ви пройдете Шлях стратегії, то для вас не залишиться нічого незрозумілого... Ви будете скрізь бачити Шлях». І сам він справді став майстром кількох інших мистецтв і ремесел. Мусасі створив картини, які дуже високо поціновані в Японії. Він малював бакланів, чапель, драконів, птахів з квітами, птахів на сухій гілці, Бодхіхарму, Хотя й інших персонажів. Він був чудовим каліграфом, про що свідчить його сувій «Сенкі» («Дух війни»). Крім того, він був скульптором і майстром з гравірування металу. Переказують, що він ще писав вірші й пісні, та вони не зберегилася до нашого часу. Перекази свідчать, що сам сьогун Іеміцу замовив йому малюнок сходу сонця над замком Едодзе.

Мусасі розповідає про мистецтво меча таким чином, що кожен знаходить у його словах те, що йому потрібно. Поради Мусасі торкаються не лише військової стратегії, але й інших професій, де важливим є планування й тактичний розрахунок.

Важко сказати, чи творив він свою «Книгу п'яти кілець» для широкої аудиторії. Як би там не було, але він напевно б здивувався, якби довідався, що його книга поширюється багатотисячними тиражами у перекладі англійською мовою, і американські бізнесмени купують її, маючи надію на те, що зрозуміють секрети успіху японських колег. Таким чином, хоча Мусасі у своєму трактаті звертається до бусі (це слово перекладається українською як «самурай» чи «воїн»), його порадами може скористатися кожен, хто уважно прочитає цю книжку.

ВСТУП

Багато років я вивчав Шлях стратегії, який називають Нітен Іті-рю, і зараз я вперше наважився викласти його засади письмово. Я вирішив присвятити викладу перших десять днів десятого місяця двадцятого року *Каней* (1645). Для цього я піднявся на гору Хіго, що на острові Кюсю, щоб віддати належне небесам, помолитися бодхісаттві Каннон і з благоговінням схилитися перед Буддою.

Я самурай провінції Харіма, Сінмен Мусасі-но-камі Фудзівара-но Генсін і мені шістдесят років. З молодого віку моє серце схилилося до обрання Шляху стратегії. Мій перший поєдинок відбувся, коли я мав тринадцять років.

Тоді я переміг воїна синтоїстської школи, чие ім'я було Аріма Кіхей. Коли мені сповнилося шістнадцять років, я подолав уславленого воїна Тадасіма Акаяма. Коли мені був двадцять один рік, я вирушив до столиці, де взяв участь у поєдинках з багатьма майстрами і не зазнав жодної поразки.

Опісля я мандрував провінціями й змагався зі стратегами з багатьох шкіл, я пройшов через не менш, ніж шістдесят поєдинків й не зазнав поразки жодного разу. Ось чим я займався у віці від тринадцяти до двадцяти дев'яти років.

Коли ж мені виповнилося тридцять, я озирнувся на своє минуле й усвідомив, що весь цей час здобував перемоги не тому, що досконало опанував стратегію. Можливо, що своїми перемогами я завдячую своїм вродженим здібностям, волі неба чи тому, що стратегія других шкіл була від самого початку слабшою. Після цього я кожен свій день з ранку до вечора займався пошуками принципу і, коли мені виповнилося п'ятдесят, досягнув істинний Шлях стратегії.

Відтоді я жив без якогось конкретного Шляху. Я досконало оволодів стратегією і практикую різні мистецтва й техніки, та не визнаю при цьому вчителів. Коли я писав цю книгу, то не звертався до законів Будди й вчення Конфуція, до давніх військових літописів чи до підручників стратегії бойових мистецтв. Я взявся за пензель, щоб донести

справжній дух школи Іті, яка відображає Шлях Неба й співчуття бодхісатви Каннон.

*Написано вночі десятого дня
десятого місяця в годину тигра*

КНИГА ЗЕМЛІ

Стратегія — це ремесло воїна. Ватажки повинні вміти застосовувати це ремесло. Солдати повинні знати цей Шлях. Однак у наш час у цілому світі не відшукаєш воїна, який міг би глибоко розуміти Шлях стратегії.

Є багато Шляхів. Є Шлях порятунку чи Шлях закону Будди, Шлях Конфуція чи Шлях вчення, Шлях зцілення для лікарів, Шлях Вака для поетів, Шлях чаю, Шлях лучника, а також Шляхи інших мистецтв і ремесел. Кожен практикує той Шлях, до якого має схильність.

Кажуть, що воїн прямує подвійним Шляхом пера і меча, тому повинен розуміти обидва цих Шляхи. Навіть, якщо людина не матиме вродженої схильності, то вона може бути воїном, наполегливо практикуючи обидва Шляхи. Воістину, Шлях воїна — це рішуче прийняття смерті. Хоча священики, жінки, селяни й представники нижніх станів здебільшого готові померти, якщо відчувають